

„Primorski List“

izhaja vsaki 1. 10. in 20. dan v mesecu. Cena za celo leto 1 gl. 50 n., za pol leta 75 n. Posamezne številke se dobivajo v tabakarnah: Nunske ulice in Šolske ulice po 5 nov.

PRIMORSKI LIST

poučljiv list za slovensko ljudstvo na Primorskem.

Vse za vero, dom, c rja!

Uredništvo in upravnništvo mu je v Gorici, Nunske ulice št. 10. — Nefrankovana pisma se ne sprejemajo. Rokopisi se ne vračajo. Upravnništvo sprejema oglase in naznanila po pogodbi.

Odgovorni urednik in izdajatelj: J. Marušič.

Lastnik: Konsorcij „Primorskega Lista“.

Tiska: Hilarijanska tiskarna.

Javen shod v Tomaju.

V nedeljo je društvo „Sloga“ priredilo javen shod v Tomaju na Krasu. Po popoldanski službi božji se je ob lepem vremenu v prostorih g. župana Černeta zbralo okoli 400 gospodarjev s Tomaja in okolice. Vlado je zastopal sam g. okrajni glavar g. dr. Laharnar. Shodu je predsedoval župan s Skopega, g. Živic, zapisnikarjem pa je bil izbran g. Černe in zborovalci so pazljivo sledili govornikom.

Prvi je govoril državni poslanec dr. Gregorič o političnem položaju v državi in deželi. Popisoval je nedelavnost državnega zbora, katero so povzročili nemški nestrpnosti z razsajanjem in kričanjem ter glasovanjem po imenih. Povod v to jim so bile jezikovne naredbe za Češko. Proračuna že 3 leta državni zbor ni mogel delati. Nemška obstrukcija je preprečila razpravo v zbornici o nagodbi z Ogersko, sklepanje o mnogih koristnih predlogih, kakor o odpravi mitnine, koledarskega in časniškega koleka itd. Vlada se je poslužila paragr. 14., ter z njegovo pomočjo uveljavila nagodbo z Ogersko in vpeljala nov davek na sladkor. Ako sta ta dva zakona uveljavljena v tej obliki, ki je na kvar avstrijskim davkoplačevalcem, so temu krivi Nemci. Paragr. 14. pa nam je prinesel tudi nekaj koristnih zakonov, kakor povišanje služabniških plač in pristojbinski zakon. Večina je bila v državnem zboru, a vlada se na njo ni opirala. Dokler so bili lažiliberanci na krmilu, je veljalo konstitucionalno načelo, da vlada bodi parlamentarna. Ko so pa Nemci zgubili premoč, od tedaj so bile vlade vedno nad strankami. Tako Taaffejeva, Badenijeva kakor Thunova.

Pri nas igrajo veliko vlogo poulične demonstracije. Vsled demonstracij v Piranu so odpravili dvojezične napise na tamošnjem sodišču. Demonstracije so spodkopale stališče grofu Badeniju. 27. nov. 1897 zvečer je bil še v milosti, pojavile so se demonstracije, in 28. nov. opoldne je bil Badenji odpuščen. Tudi Thunovo ministerstvo je moralo odstopiti, da se pomirijo razgrajali. Prišlo je novo tako imenovano uradniško ministertvo, kojega naloga je odpraviti jezikovne naredbe.

Pogum moramo ohraniti. Ne bojmo se, dokler bode desnica skupaj držala. Vsi klubi desnice so se izjavili, da ostanejo solidarni v svojih zahtevah ter da tirjajo jezikovni zakon za celo Avstrijo. Desnica ima vso moč, ter more preprečiti vsako delovanje vlade. In ako desnica krepko nastopi, se bode vlada morala na njo ozirati.

Naš deželni zbor prazuje v zadnjih letih, storilo se je zelo malo. Slovenski poslanci smo hoteli Italijanom pokazati, da brez nas in nadškofa ne morejo nič storiti. Zato smo šli iz zbornice. Ker je bil deželni zbor neklepčen, tudi ni mogel delovati.

Začela so pogajanja. Mi smo zahtevali deželni šolski zalog ter prispevek dežele 180.000 gl. Italijani niso hoteli slišati o tem. Pozneje smo se že zblížali. Italijani so ponujali 104.000, a ni smo z ozirom na povišanje učiteljskih plač zahtevali 150.000 gl. Italijani so zahtevali nov davek za Gorico. Mi smo rekli prav, a nam dajte pošteno poslopje za slovensko šolo v Gorici. V mnogih rečeh smo se približali, a naenkrat so Italijani nastopili z zadevami, katere so preje sami izključili iz pogajanj. Tirjali so, naj se v odsekih razpravlja v italijanskem jeziku, ter da glavar slovenske govore tolmači italijanski. Tega mi nismo mogli dopustiti, ker se po pravilniku glavar ne sme vtikati v razpravo. On pa bi že skrbel, da bi tako prevajal, kakor bi bilo njemu prav. Zadovoljni smo bili iti v deželni zbor ter razpravljati o stvareh, o katerih smo se bili poprej porazumeli. V en dan pa ne gremo v zbor. Prejšnji glavar ni glasoval, a sedanji hoče glasovati,

ter bi mi na ta način le omogočili Italijanom sklepanje tudi o nam neljubih stvareh. Italijani pa so vse odbili.

Upali smo na vlado. Saj vlada je predložila načrt zakona o dež. šolskem zakonu. Vlada more v Primorju vse storiti. More nam priboriti večino v dež. zboru s tem, da premeni volilni red v kupčijsko zbornico. Viada v goriskem mestu vse doseže, lahko ima v dveh letih zmerno starešinstvo in tudi zmerne poslance. A vlada tega noče, ker naša pokrajinska vlada je nasprotna Slovincem. Ker pa Italijani sami pravijo, da bi bilo za nje boljše, ako se ločijo od Slovincem, tudi mi zahtevamo razkose naše dežele v slovenski in furlanski del, kjer bomo samostojno opravljali vsaki svoje potrebe.

Drugi govornik g. Dermastia je govoril o kmetijskem vprašanju ter o drugih. Povdarjal je, da se mora tudi kmet zavedati svojega žalostnega stanu, združevati se, ter skupno povzdigovati glas do merodajnih činiteljev. Povedal je, zakaj da propada kmetijski stan. Vzrok temu je svobodno razkosovanje zemljišč, svobodno zadolževanje, ter iz tega izvirajoče prisilne prodaje, dedni zakon, nizke cene žita in živine, katere povzročajo uvoz tujega žita ter židovska spekulacija ter ogromni davki, ki tarejo najhuje kmeta.

Pozival je ljudi, naj si pomagajo sami sebesto z združevanjem. Govoril je pomenu gospodarskih zadrug. O njihovi važnosti za umno gospodarstvo, o koristih, katero imajo udje tako pri prodajanju svojih pridelkov kakor pri nakupovanju za gospodarstvo, potrebnih stvari. Povdarjal je posebno, da ima kmetovalec, kakor vsako drugo pravico, združevati se ter si skupno naročevati vse potrebščine, sebesto, ako so trgovci oderuhi, ki izmoghavajo ubogo ljudstvo. Toda mi pravi govornik, ustanovljamo strogo gospodarske zadruge, nikakor pa ne konsumna društva, ki naj bi uničevala, poštene, realne trgovce. Ker izkoriščujočih trgovcev v teh krajih ni, torej tudi ne treba nastopati proti njim ni skrbimo tudi za trgovski stan, ker je v: žen faktor v naši narodni organizaciji. Ako se nam torej očita, da mi hočemo uničevati trgovce, je to padlo podtikanje. Pozivlja konečno navzoče, naj osnujejo gospodarsko zadruge.

Navzoči so ob sklepu burno pritrjevali govorniku.

Zadruga se je osnovala ter je takoj pristopilo okoli 40 udov.

K besedi se je oglasil gosp. Anton Černe ml. ter prosil g. poslanca, da deluje na to, da se kmetiško ljudstvo razbremenijo sebesto šolskih doklad, katere znašajo sedaj 120% na zemljiški davek in 160% na obrtni davek. Prosimo naj se ustanovi dež. šolski zalog.

Nadalje prosi g. poslanca naj deluje na to, da se pregleda zemljiški kataster na Krasu. Slika žalostno stanje kraškega kmeta, zadolženje, slabo stanovanje, hrano itd. Pri tem pa je vse naše zemljišče v I. razredu. Kraški kmetje plačujejo višje davke, kakor na kranjskem Vipavskem. Prosi torej g. poslanca, da bi jim pomagal tudi v tem oziru.

Zborovalci se zahvalijo govornikom; predsednik pa z živio-klici na cesarja zaključil javen shod.

Politični položaj.

V Avstriji imamo zopet novo ministerstvo. Thunonovo ministerstvo, ki je bilo nad strankami, se je moralo umakniti novemu tako imenovanemu uradniškemu ministerstvu.

Kako je to prišlo?

Nemci so radi jezikovnih naredeb, kakor znano, preprečili vsako delovanje v državnem zboru. Nemški zastopniki vdinjali so se v službo Wolfa in Schönererja. A moža se nista zadovoljila samo s razsajanjem v zbornici, marveč sta razdivjanost in demonstracije prenesla na ulico. Pričela sta javno agitacijo za od-

pad od kat. cerkve, posredno od Avstrije njuni pristaši vprizarjali so po raznih krajih demonstracije, ki so bile naravnost protiavstrijske. Ker pa so se bližale volitve v delegacije, zahrneli so zopet v nemškem gozdu, podpisovali so tudi „mednarodni“ socijalni demokratje, da volitve v delegacije se ne bodo izvršile, dokler se ne odpravijo jezikovne naredbe. Vsak pameten človek je pričakoval, da vlada nemške nagajilce po zasluženju kaznuje. Naravna posledica nemškega razsajanja je morala biti, da se je prejšnja vlada, ki je stala nad strankami, pre. snovala v parlamentarno, da postane kri od krvi desnice.

Toda narobe svet! Nemški razsajali v državni zbornici so dobili to za kazen, kar bi se moralo dati vlado podpirajočim strankam v desnici za — plačilo. Vlada se ni ozirala na večino, zmagalo je poulično nasilje, Vlada ni sprejela programa desnice, programa pravičnosti, temveč se je polvrгла nepoštenim zahtevam nemške manjšine.

In tako imamo danes novo ministerstvo, sestavljeno iz uradnikov. O tem ministerstvu zatrjujejo vladna glasila, da ne bode vladalo ne z desnico ne z levico. A kaj imamo Slovani pričakovati od novega ministerstva, nam svedočijo dejstva.

Nemško-nacionalni in liberalni listi brez izjeme hvalijo novo ministerstvo ter povdarjajo, da ima grof Clary smisel za potrebo, nemštvo spraviti zopet na krmilo. Celo glavno glasilo socijalne demokracije se zadovoljuje s novo vlado. Veselje je med nemškimi razgrajalci veliko, ir to je pomembno za Slovence.

Listi poročajo, da se je grof Goëss posvetoval s Clary-jem in Körberjem. Govorijo, da sta popolnoma odobravala njegovo dosedanjo politiko proti Slovincem in Hrvatom in mu dala instrukcije, po katerih bo nadaljeval dosedanji sistem.

Vlada že dela priprave, da ugodni željam Wolfovcev. Ministerski svet je sklenil brezpogojno preklicati jezikovne naredbe na predvečer otvoritve drž. zbora, samo za Češko pa namerava izdati jezikovni zakon, katerega bodo skovali nemški politiki. Potem bomo, Slovenci lahko gledali za jednakopravnostjo. Vlada upa, da bo desnica do otvoritve, drž. zbora razbita. Posvetuje se z levicariji in zastopniki desniških hlubov. Upanje goji, da odcepi Poljake in nemško ljudsko stranko, v kateraj pa Ebenhoch odločno deluje za vstrajanje v desnici.

Z dobro nado nas navdaja sklep desnice. Desniški voditelji so sklenili, da desnica ostane in hoče slej kakor prej delovati na izvršitev svojega programa. Desnica se je izrekla, da hoče delovati na to, da se osnuje vlada, ki bode ustrezala večinskim razmeram t. j. z drugimi besedami: Večina hoče, da se ji da tista moč, ki ji gre, da se ustanovi parlamentarna vlada desnice. Ta izjava nas je vzradostila, ker dolgo je desnica tlačnila vsem mogočim vladam, kojih neljudske čine je sprejemala na svoj račun. Desnica torej hoče, da se Avstrija vlada po načelih desnice od mež desnice. Najbolj ogorčeni med desnico so Čehi, in po pravici. Sklenili so stopiti v najstrožjo opozicijo, a odnehali so, ker hočejo ostati solidarni z desnico. Nevarnost je bila, da se ločita poljski klub in kat. ljudska stranka. V obeh pa so premagali desnici prijazni elementi, Bilinski, Ebenhoch, baron Dipauli. Češko konservativno plemstvo se je jako odločno izjavilo proti odpravi jezikovnih naredeb. Desnica je toraj solidarna, ter tudi trdne volje delovati na to, da se ustanovi parlamentarna vlada.

Izjalovili so se toraj vsi poskusi, razdrobiti desnico. Mi pa pričakujemo od desnice, da svoje besede spremeni v dejanje ter svojim izjavam primerno nastopi. Mnogo je desnica zagrešila s svojo popustljivostjo in miroljubjem. Neodpusten greh pa bi bil, ako se bode tudi v najnovjših razmerah vdajala višjim ozirom, ki itak nimajo nobenega ozira na njo, ter tako gladila pot nemškim nestrpnim-

žem, da bi zopet pričeli pritiskati Slovence ob steno.

Sicer pa naj pride karkoli, huje se nam skoraj ne more goditi.

Narodno gospodarstvo.

§ 27. Načelstvo sploh, kakor vsak posamezni ud načelstva, se more odstaviti vsaki čas sklepom občnega zbora, ako je ta predlog bil na dnevnem redu.

§ 28. Udje prvega načelstva so:

Začelnik

Odborniki

Legitimujejo jih ta pravila.

Prihodnji člani načelstva poverjujejo se po zadevnih volilnih zapisnikih občnega zbora (§§ 16 in 17) odnosno načelstva in nadzorstva (§ 26).

Člani načelstva morajo se takoj naznaniti pri trgovinski sodnji za vpis v zadržni register; naznanilo priložiti je njih legitimacija.

2. Občni zbor.

§ 29. Redni občni zbor se sklicuje enkrat v letu in sicer do konca meseca marca; izvanredni občni zbor se sklicuje, kadar se to od načelstvu ali nadzorstva potrebno zdi, ali če to od načelstva zahteva deseti del zadržnikov v posebni pismeni vlogi z izrečno navedbo predmetov posvetovanja in sklepanja. Dan, ura, kraj in dnevni red občnega zbora razglasiti je osem dni prej v izhajajočem

in še v drugi listih, če načelstvo odnosno nadzorstvo (§ 35.) to kot potrebno ali umestno spozna.

Če pa zgoraj navedeni list preneha, določil načelstvo skupno z nadzorstvom tisti list, v katerem se ima v bodočem občni zbor razglasiti ter naznam to svojim članom z oznanilom, nabitim v uradnici, in pa, če to kot potrebno spozna, tudi z oklicom pred župno cerkvijo v

§ 30. Predmeti sklepanja občnega zbora so:

1. sprememba pravil,
2. razdražba in likvidacija zadruge,
3. potrjenje letnega računa,
4. izvolitev načelstva in nadzorstva,
5. odstavljenje načelstva in nadzorstva.

§ 31. O občnem zboru se sestavi zapisnik, kateri se podpiše po predsedniku občnega zbora in še dveh zadržnikih.

O volitvah načelstva (načelnika in odbornikov) je sestaviti poseben zapisnik (§ 17.).

§ 32 Vsak zadržnik ima pravico glasovati pri občnem zboru o vseh v § 30. navedenih točkah in ima en glas. Zadržniki, ki se ne vdeležijo osebno občnega zbora, zamorejo biti zastopani po drugih zadržnikih na podlagi zakonito napravljanih pismenih pooblastil. A vsak zadržnik sme le jednega družega zadržnika zastopati.

§ 33. Občni zbor sklepa veljavno, če je zastopan najmanj deseti del zadržnikov. Ako bi tega ne bilo, mora se razpisati v treh tednih drugi občni zbor, kateri sme brezpogojno sklepati. Sklepa se z nadpolovično večino glasov; pri enakosti glasov odloči mnenje predsednikovo.

Če gre za razdražbo zadruge, morata biti zastopani najmanj dveh tretjini zadržnikov i morajo glasovati tri četrtine navzočih za to, da se društvo razdrži, sicer je sklep neveljaven.

Ako pri prvem občnem zboru nista zastopani dve tretjini zadržnikov, mora se v treh tednih sklicati drug občni zbor, v katerem se potem veljavno sklepa s tremi četrtinkami glasov brez ozira na število vdeležnikov.

Glasuje se, kakor določi predsednik.

Sklepe vsakega občnega zbora razglasuje načelstvo z oznanili, v uradnici nabitimi.

§ 34 Vsak zadržnik sme pri občnem zboru zlativati predloge, kateri niso na dnevnem redu.

O teh predlogih pa ne more občni zbor precej sklepati, ampak le odloči, če se sploh vzamejo v pretres, da se o njih oroča v prihodnjem občnem zboru.

3. Nadzorstvo.

§ 35. Nadzorstvo obstoji iz

članov, katere ivoti občni zbor za eno leto. Izvoliti se sme vsak zadržnik, če ni član načelstva. Nadzorstvo izvoli iz svoje sredine predsednika in druge poslovnik in določi svoj poslovni red. Sklepa z navadno (absolutno) večino glasov. Da je sklepčno, morajo biti vsi člani vabljani k seji in se iste vsaj trije vdeležiti. Seje sklicuje predsednik ali njegov namestnik. O seji napraviti je zapisnik, katerega podpišejo vsi navzoči. Delokrog nadzorstva je isti, katerega določajo ta pravila in §§ 24 in 25 zak. 9. aprila 1873 št. 70 drž. zak. V kolikor določuje po teh pravilih načelstvo sporazumno z nadzorstvom, se ima to zgoditi v skupni seji, pri kateri predseduje načelnik zadruga ali njegov namestnik in pri kateri morata razum predsednika navzoča biti vsaj dva člana načelstva in dva nadzorstva. Pri enakosti glasov odločuje mnenje predsednika.

Skupne seje sklicuje zadržni načelnik.

IX. Hranilne vloge.

§ 36. Glede hranilnih vlog veljajo naslednja določila:

1. obrestl se računajo od prvega dneva vlaganju sledečega meseca in do konca meseca, po katerem se je vloga izplačala. Načelstvo sme dovoliti izjeme.
2. Obresti zapadejo dne 31. decembra vsakega leta v plačilo. Med letom se obresti le tedaj izplačajo, če se zajedno vzdigne tudi ves kapital. Nevzdignjene obresti se koncem decembra vsakega leta pripišejo glavnici in kakor poslednja obrestujejo.
3. Vlagatelj sprejme o svoji vlogi hranilno knjižico, v kateri je sprejem vloge potrjen s podpisom dveh udov načelstva. Na hranilni knjižici mora biti razvidna zadržna tvrdka.
4. Hranilna knjižica se glasi na ime vlagatelja in se izplača le temu samemu ali pa njegovemu pooblaščenču. Kot pooblaščenec vlagatelja se smatra vsak, kdor je v posesti hranilne knjižice, in tedaj posojilnico ne zaveva nikaka dolžnost, preiskovati ali presojevati legitimacijo vzdigovalca, razun če je na knjižici sami na zahtevanje vložnika zabeležen poseben pridržek, ki nalaga posojilnici dolžnost, preiskovati legitimacijo (pravico) vzdigovalca k sprejemu vloge. Ta pridržek pa mora biti po zadrugi zabeležen v glavni knjigi hranilnih vlog in pa v hranilni knjižici sami; v poslednji s pravilno podpisanim potrdilom zadruga.
5. Izplačila hranilnih vlog se odklonijo:
  - a) radi sodnijske prepovedi,
  - b) če je vpeljana amortizacija knjižice.

§ 37. Obresti od hranilnih vlog določa načelstvo sporazumno z nadzorstvom

primerno denarstvenim in časovnim razmeram.

Če se spremeni obrestna mera v škodo vložnikom, se mora ista vsaj eden mesec, preden stopi v veljavo, v na § 29. označeni način javno razglasiti, s pristavkom, da je vložnikom na prosto voljo dano, v primernem roku, kateri pa mora prej poteči, nego stopi sprememba v veljavo, svoje vloge vzdigniti.

§ 38. Hranilne vloge se morajo, ako se jih vzdigne, odpovedati po določbah načelstva, katere morajo biti razglašene po v uradnici nabitih oznanilih.

Vsaka odpoved se mora zaznamovati v glavni knjigi hranilnih vlog, v posebni zapisni knjigi („skadenci“) in pa v hranilni knjižici, na kateri mora potrditi odpoved tudi posestnik knjižice.

Po preteku odpovednega roka se hranilna vloga ne obrestuje več.

Če se izplača cela hranilna vloga z obrestni vred, pridriži zadržna hranilna knjižica in se ista bodisi s predorom ali s prečrtanjem njene vsebine s črnilom, jasno označi kot neveljavna ter potem mej posojilničnimi spisi brani.

§ 39. Hranilne vloge zastarajo v 30. letih od tistega dne dalje, ko se je na zadevno hranilno knjižico zadnjikrat kak znesek vložil ali pa bodisi na glavnici ali na obrestih vzdignil. Zastarane hranilne vloge zapadejo na korist zadržnemu rezervnemu zakladu.

X. Tekoči račun in inkaso.

§ 40. Zadržna sprejema denar v tekočem računu in oskrbuje za svoje člane inkaso po določilih, katera sestavi načelstvo v sporazumu z nadzorstvom. Zneski, katere sprejema zadržna potom inkaso za svoje člane, se smatrajo kot vloge na tekoči račun in se tedaj v tem smislu vknjižijo.

XI. Oskrbovanje kmetijskih potrebščin.

§ 41. Zadržna sme del svojega tekočega denarja porabiti v ta namen, da naroča na račun svojih članov kmetijske potrebščine, vzlasti umetna gnojila in semena. Zadržniki-odjemalci jej imajo povrniti zadevne stroške s primernimi nakladami za obresti in upravne stroške. Iz rezervnega zaklada se smejo tudi nabavljati in vzdrževati kmetijski stroji v ta namen, da se proti gotovi odškodnini prepušajo zadržnikom v porabo.

XII. Razsojanje preprirov.

§ 42. Prepriro med zadržniki, med zadržniki in načelstvom ter med načelstvom in nadzorstvom razsoja konečno občni zbor. Ravno tako razsoja konečno občni zbor različna mnenja o pomenu posameznih določil teh pravil.

Politični pregled.

Novo ministerstvo. Nosi pečat zmage famozne Wolf - Schönererjeve klike. Zmagala je nemška obstrukcija nad večino. Od nemške manjšine naj se uči desnica odločnosti v doseg svojega smotra. Brezdvomno je doživela

pred celo svetovno javnostjo z imenovanjem Clary-Körberjevega kabineta desnica silno blamažo. Vojena je bila za nos! Novo ministerstvo ima nalogo spraviti s sveta jezikovno naredbe in dognati volitve v delegacijo. Desničarski klubi frazarijo dalje, v dejanji pa ne znajo pokazati svoje moči v korist dobri stvari, ki jo zastopajo kot zastopniki narodov in ne strankarskih protiaustrijskih teženj. Le Čehi, ki se vidijo bridko varane za svoje vladinstvo, se pripravljajo na odločen odpor. Clary že premišljuje, kako bi vsak pojav opravičene nejevolje vžaljenega českega ljudstva zatrl v kalu. — Najbolj prezrli so se Jugoslovani, kojih petmilijonski zastopnik, vodja Fr. Povše, niti ni bil smatran potrebnim, da se priporoči kroni v zaslišanje, medtem ko so bili deležni te milosti načelniki skoro vseh veliko neznatnejših klubov manjšine. — Tako ravna je odločilnih krogov z nami zasluži naj energičnejše reakcije. Z pomnimo si: večino je s pomočjo avstrijske birokracije porinila v rovtarsko silo v stran antidinastična manjšina. Ali naj ne upade slehernemu še-Avstrijcu veselje in pogum, nadaljevati delo za ohranitev širne Avstrije, ko vidimo, kako se patrijotizem plačuje z višjih mest? Kam plovemo v Avstriji, ko se nam dan za dnem potrjuje dejstvo, da dela vse vedé ali nevedé v propast iste Avstrije? Pogled v Primorje, dogodki v Graslcah, prvi pojavi ljudske opravičene nevolje v Plzinu in dvojna mera, s kojo se postopa v slednjih dveh slučajih, nam potrjuje to. Vršimo svojo častnikarsko dolžnost in tolmačimo čustva našega dinastično nislečega ljudstva, če kličemo našim poslancem: bodite odločni v boju za avstrijska in naša prava! Prezrla se je desnica z imenovanjem novega kabineta; prezreti pa se ne sme, ko se bo tvorilo parlamentarno ministerstvo! — Ministerstvo je sestavljeno tako-le: Clary-Aldringen, predsednik in poljedelski minister, Körber za, notranje stvari, Kindinger za pravosodje, Chledovski za Galicijo, Hartel za uk in bogočastje, Stibral za trgovino, Kniazolucki za finance. Bilši ministri so bili odlikovani.

Državni zbor se snide, kakor poroča „Fremdenblatt“, glasilo vnanjega ministerstva, dne 18. oktobra. Izvrševalni odbor desnice je imel sejo, koje so se vdeležili tudi Barvinski, Ferjančič, Povše in Vuković, dne 6. t. m. Sklenilo se je i nadalje vstrajati v zvezi, izvajati skupni program, delati za udejstvenje enakopravnosti vseh narodov Avstrije in zahtevati parlamentarno, večini vstrezajočo, vlado. Tudi je bil vsprejet predlog Povšeta in tovarišev, da se mora jezikovni zakon skleniti za vso državo. Isti dan se je Clary posvetoval tudi s poslancem Povšetom, Ferjančičem in Peričem. Nekateri listi nemško-radikalnega kalibra hočejo vedeti, da se z otvoritvijo novega parlamenta zaključí dosedanja sesija, in da v tem slučaju poslanca Ferjančiča v predsedstvu nadomesti kak član leveice. Ferjančič da je vsled celjske afere nemogoč. — Ne dvomimo, da bi ne bilo tako vseč levičarjem.

Kongres slovanskih novinarjev v Krakovem vršil se je dne 23. septembra. Ogrska vlada je sicer prepovedala vdeležitev novinarjem ogrsko-slovenskega ljudstva, toda to ni vzelo čisto nič sestanku pomena. Sprejele so se sledeče resolucije: 1. Slovansko novinarstvo je dolžno delovati na to, da se vstvari in ohrani solidarnost slovanskih plemen na podlagi individualizma. 2. Dolžnost slovanskih novinarjev je, da morajo v eksistenčnem boju raznih slovanskih plemen zatirane z vso silo podpirati, in 3. V razprtijah, ki nastanejo v slovanskem taboru, naj novinarstvo sodi objektivno in je pripravljeno podpreti onega, ki se mu je zgodila krivica. Prihodnji kongres se bo vršil v Zagrebu. Krivico je delala ogrska vlada s omenjeno prepovedjo Slovakom, dvojno krivico pa je učinila Hrvatom, ker tak vkrep spada v področje avtonomne Hrvatske, in ne Ogrske vlade. Tako se gazijo od strani vlade same državni temeljni zakoni. — Kam jadramo?

Socijalno demokratični strankarski sestanek v Brnu vršil se je minule dni, kakor smo že poročali iz izvestnih razlogov na podlagi § 2. Gospodje, ki vladujejo v uredništvu „Arbeiterce“ in ki se s svojimi mastnimi plačami smejejo vsakemu birokratu lahko v obraz, ti gospodje zastopniki „proletarcev“, so imeli hudo vest, da bi jim kak nepokličanež ne bral zasluženih levitov. Zbralo se 200 delegatov iz cele Avstrije. Kjub omenjeni previdnosti moral je vendar predsedujoči krivonosoč „revež“ doktor Adler požreti marsikako pikro. — Znano je tudi, da je krožil v zadnjem času nek cirkular med sodrugi, v kojem se zahtevajo direktne volitve v strankarsko vodstvo in odprava sedanjega absolutno vladajočega sistema v dunajskem vodstvu. Socijalni demokrati so stem sami priznali, da je počenjanje njih židovskih voditeljev le humbug, najgorji humbug, kajti med tem, ko se hudujejo nad kolikor toliko boljše Luegerjevo volilno reformo, s kojo je pridobilo na tisoče delavcev volilno pravico, v svojem lastnem taboru take nočejo poznati, da tudi v glasilu avstr. socijalne demokracije „Arbeiterici“ se ne zrkali mišljenje ljudstva, ampak prav pristno židovsko mišljenje; še več, „Arbeiter Zeitung“ je le agitacijski list za nikdar polni židovski žep.

Transvalsko vprašanje. Po poročilu nekaterih listov se vojna formalno še ni napovedala, čeprav je že zakoniti rok za napoved potekel. Dejanstveno pa so se že obojestranske meje prestopile. Buri so že zasedli vse važne postojanke in čakajo sovražnika. Evropske velesile se napram Transvalu, na kojega strani je brezdvomna pravica, nekam čudno obnašajo. Samo Rusija bo baje zavzela, ako do vojske res pride, odločno stališče proti Angležem. - Anglija pa je s svojo kramarsko politiko in ne „kulturno misijo“, kakor trdijo angleška glasila, pritisnila s to vojno, v kateri skoro gotovo podležejo Buri, sedanjemu stoletju pečat nečloveške surovosti. Kajti ta čin je vse preje kot

bajonetov odbijajo naval še čilih sovražnih čet. Streljaj za krajem je polk zopet obstal ter odbil naval sovražnika. Naenkrat pa pride zastava grenadirskega bataljona v veliko nevarnost. Četa Francozev je obkolila zastavonošo, krvaveč se je zgrudil na zemljo in več sovražnikov se je trudilo krepkemu možu iztrgati zastavo iz rok. Nenadoma se zažene v horečo se gručo grenadir, za njim osem do deset tovarišev in vnel se je strašan boj za zastavo. Silnim udarcem puškinih kopit grenadirjev — orjakov se Francozi ne morejo dalje vstavljati; kmalu je več pobitih, ranjenih, — in preklinjajoči zbeže ostali. Poleg zastavonoše pa leži na pol v omedlevici, iz mnogih ran krvaveč grenadir V. in tišči v jedni roki oteto zastavo, z drugo pa vrat mrtvega Francoza. V takem položaju ga najde polkovnik.

„Gospod nadporočnik“, pokliše svojega pobočnika, „zabeležite vse, kateri še žive. Vsak dobi hrabrostno svetinjo!“

In kazaje na grenadirja V., je govoril ginjenim glasom:

„Vzdignite tega krvavega orjaka in skrbile zanj, kakor za mojega sina.“

„Ali nisem rekel“, spregovori ponosno in veselo ranjenec, „gospod polkovnik, kedar bude treba zastavo braniti pridem že sam.“

Ginjen je stari polkovnik mrmral sam seboj:

„Čudni so ti planinci! V miru ubeža od zastave, in — jo rešijo v vojni!“

„Da, gospod dolkovnik, nisem mogel se več premagovati“

„Tako, in zakaj se nisi mogel premagovati?“

„Ah, gospod polkovnik, dve leti sem služil brez kazni, zvesto in pošteno, medtem, ko je moje srce kopnelo po gorah, kakor otrok po materi! In kedar me je napadlo domotožje z vsemi mu lastnimi bolestmi, sem se krepko boril ter se tolažil z dnevom odpusta. Tako je prišla tretja pomlad v deželo in zopet sem moral dan in noč misliti na domače gore, kjer tice prepevajo in plansarji pojó. In tedaj, gospod, nisem imel druge misli, ko svojo domovino!“

Tiho je polkovnik gledal krepkoraslega mladeniča, ki se je vedno bolj in bolj razunemal ter žarečih očij stal pred njim.

„Taki so ti gorski Janezi“, šepnil je poleg stoječemu stotniku. „Na vseh bojiščih se bijejo ko levi, in v vojašnici nič drugzega ko domotožje, nevoljnost. — Škandal!“

In obrnivši se k begunu, govoril je strogo:

„Ali si tudi pomislil, kaj se pravi, zapustiti zastavo?“

„Ah, gospod polkovnik; v onem trenutku nisem mislil na drugo, nego na dom“, odgovoril je vprašan.

„To je ravno“, zagromel je stari; a obličje se mu je razjasnilo, „kako moreš zapustiti zastavo, katero brani si bogu in cesarju prisegel?“

„O, za obrambo zastave bi bil že sam prišel; to mi smete verovati, gospod polkovnik!“ odgovoril je vprašanec.

Polkovnik se obrne in govori stotniku:

„Kaznovati hočem tega domotožneža disciplinarno, in sicer, ker je samovoljno izostal. A za telesne kazni se mi mož zdi nesposoben; tudi vam?“

„Da“, odgovori stotnik, z veselim pogledom premotrujoč kerkulično postavo grenadirja.

„Pet dni ‚eincelna‘ (samotne ječe) naj odsedi in premišljuje, da prava domovina vojakova ni v zelenih gozdovih in na planinah, marveč pod črno rumeno zastavo in da vojaški opravilnik ne pozna domobola! Obrni se, odstopi!“

Čez leto dni je stal polk v vročem boju pri Maženti (Magenta).

Ravnokar je vrl grenadirski bataljon v Ponte vecchio ter iz hiš pregnal Francoze. Ostalim bataljonom je zapovedoval polkovnik Z zadovoljstvom je poslušal gromoviti „hurá“ svojih po lišah gospodujočih grenadirjev. Naenkrat zkozi neko okno priletí Francoz ter obleži na tleh. Na oknu pa se pokaže harkulična postava grenadirja V., ki za svojo žrtvijo še zavriska ter zopet zgine v notranjosti.

„Grom in blisk“ godrnja polkovnik, „tega Goljata pa poznam!“ In milo se ozri na mrtvega Francoza nadaljuje. „Revček, kako si se drznil pretepati se s tem gorskim velikanom.“

Na večer je polk dobil povelje Ponte vecchio zapustiti, ter se je polagoma umikal s vso silo navalujočemu sovražniku. Polkovnik je vsert, njegov gromoviti glas hrabri do smrti izmučene vojake, ki s krepkimi udarci kopit in

LISTEK.

Begun.

(Po starih zapiskih)

O 1 prve grenadirske stotnije je dospelo naznanilo, da grenadirja V., jednega naj ubogljivejših mož celega polka, pogrešajo že dva dni. Sumili so, da je pobegnil iz domotožja.

Polkovnik S. je zmajeval z glavo ter obračal raportni list:

„Hm, hm! To preklicano domotožje! Da se ravno najboljši fantje vdajajo takim budalostim. Škandal! Kakor da bi vojak mogel imeti drugo domovino, nego svojo zastavo!“

Kar vstopi stotnik prve stotnije ter naznani, da so beguna ravnokar pripeljali.

„Ukazal sem na lastno odgovornost moža peljati ne v zapor, marveč na stražnico.“

Polkovnik pogleda stotnika začudeno a ne neprijazno ter vpraša:

„Tako, zakaj ste to storili?“

„Gospod polkovnik, menil sem, da je mogoče vaš namen, tega inča tako pridnega vojaka obvarovati vojnega sodišča in nečastne kazni.“

„Tako ste mislili? Vedite, gospod stotnik, da sem isto mislil, in da sem vam hvaležen?“ Pripeljite mi beguna takoj, in sicer brez okovov.

Malo minut pozneje stal je begun pred polkovnikom, čvrst, pravcati sin planin, in gleda nevstrašno v veliko, strogo oko mogočnega polkovnika.

„Ti si hotel domov, kaj?“ vpraša ga plokovnik strogega pogleda.

človekoljubje in civilizacija. — Zadnja poročila javljajo, da so Buri zasedli že Laingsnek in pridrli v bližino Charlestona. — Z zadnji seji ljudskega zastopa je Krüger slovesno zatržil, da je storil vse, a inozemci po pokazali, da pravice ne marajo.

Serbija. V Belemgradu je ustavljen preki sod. Prajšnji značaj Pasić se je prelevil v neznačajnika. Zlato se poskusi v ognju.

Kaj novega po Slovenskem?

Na Kranjskem. Zdravnik ljubljanski dr. L. Jenko je prevzel nalogo brezplačno poučevati ruščino v Ljubljani. Nemci so zbog tega vsi po konci. — Utonil je v Gruberjevem kanalu v Ljubljani 5 letni sin predilniškega delavca. Pri igranju se je prevrnil v vodo. — Grajščina Strmol pri Cerkljah je kupil ondotni rojak profesor I. Jenko. Grajščina Strmol ima glas v kranjskem veleposelstvu. — Koncesijo za lekarno na Vrhniki je dobil g. I. Hočevar. — V Strmici pri Postojni je požar vpepelil skoro celo vas. Ostalo je le 5 hiš. Postojnske ognjegasce je na poti ustavil medved, ki se ni hotel ganiti s ceste. — V Ljubljani je skočil v vodo ključarski pomočnik, Anton Klopčar, ter je utonil. — Višja gimnazija v Ljubljani se je preselila v novo šolsko poslopje v Tomanovih ulicah. — V Ljubljani se mudi ruski učenjak, g. Konstantin Radčenko. — Socijalni demokratje so v Ljubljani zborovali v Mestnem domu. Živijo Hribar!

Na Štajerskem. Predsednikom Slovenskega političnega društva za Spodnje štajerske je bil izvoljen dr. Ivan Glaser, odvetnik v Mariboru. — V Celju je umrl okr. šolski nadzornik g. Pavel Leitgeb. Bil je sicer nemškega mišljenja, vendar pravičen nadzornik in blag človek. — V Vitanzu je posojilnica kupila hišo sredi trga v zadružne namene ter vzelo v najem drugo hišo, kjer bode delovalo konsumno društvo. — Vstrelil se je v Celju stolnik Vencel Flegler. — Nemški trgovci v Celju preganjajo še vedno slov. svoje vslužbenice. Štajerski Slovenci pa pridno agitujejo le „Svoje k svojim.“ — Nemški „fajerberi“ so priredili v Celju slavnost, ki „pa je imenitno na celi črti pogorela.“ — Vrat si je prerezal 60 letni Ivan Jerman iz Trbovelj ter umrl v ljubljanski bolnišnici.

Na Koroškem. Podružnica skladišča v Sinčevasi je pričela delovati v Velikovu. — Pri vojaških vajah na Koroškem se je zgodilo več nesreč. Pri Portovci so kolesa topov zmastila dva vojaka. V Dravi je utonil nek vojak. — Shod slov. polit. društva pri Kleperniku ob Rudi so počastili tudi socijalni demokratje. Hoteli so nagajati, a ni šlo. — Po mnogih krajih žiljske doline razsaja griža. Samo v Blačah je zbolelo 110 oseb, umrlo 10.

NOVICE.

Cenjene gg. naročnike se enkrat nujno prosimo, da poravnajo zaostala naročnina. Kdor ni še plačal, naj plača takoj. List brez denarja ne more izhajati. Naj nam gospoda oprostite, a ne moremo drugače. **Uredništvo.**

Birmo smo v soboto imeli v Podgori. Silen naliiv je prepričel vsak slovesen sprejem. Birmanih je bilo 120 otrok. Eminenca je starišem govorilo vzgoji otrok. Daj Bog, da njegove besede obrode mnogo sadu. Popoldne je eminenca obiskal kapelico grofa Attemsa ter se povrnil v Gorico.

Alfred grof Coronini, naš deželni in državni poslanec se je povrnil s svojega potovanja.

Za Alojžjevišče: Preč. g. Furlani Jos. zlatomašnik v Villa Vicentina 50 kron, preč. g. Primšar Jos. 20 kron, vč. g. Červ Fr. 8 kron.

Vsem prelagim dobrotnikom slov. Alojžjevišča srčna hvala in Bog povrni! „Karkoli ste dal najmanjšemu izmed mojih bratov, ste meni dali.“

Odstopilšim ministrom je cesar podelil visoke redove in sicer grofu Thunu veliki križ reda sv. Stefana, ostalim ministrom pa red zaizne krons prve vrste. „Corriere“ je prenehal izhajati. Že drugi teden ga ni na sveto. Plačati bi moral sodne stroške v pravdi Budin contro „Corriere.“ Ker pa poštenjakoviči tega niso hoteli, zatrli so list. Kmalu pa stopi v javnost nov list pod novim imenom s starim, le še radikalnejšim programom.

Umor in samomor. Trgovec Kersič v Trstu je vstrelil svojo soprogo in potem samega sebe. Našli so ju mrtva v stano-

vanju. Samomorilec je brat tržaškega državnega pravnika. Pač poglavje iz črne kronike tržaške!

„Soči“ ni prav, da sta na shodu v Tomaju govorila dva duhovnika. Povemo ji, da so Tomajci sami prosili g. Dermastia, da pride v Tomaj radi ustanovitve kmetijske zadruge. Ob tej priliki pa je „Sloga“ priredila javen shod, naj katerem je govoril predsednik dr. Gregorčič. Zato sta govorila tudi v Tomaju dva duhovnika.

Kaj je dr. Gregorčič? Po „Soči“ je dr. Gregorčič hinavec, neodkritosrečnej dolgo časni govornik, mož, ki ni še nič storil, ki ne zna parlamentirati z Lahji, pobožnjak itd. To je sedaj dr. Gregorčič. A kaj je bil še pred nedavnim? Vzor rodoljub, naj delavnejši, naj požrtvovalnejši domoljub, voditelj goriških Slovencev, proti kateremu se ni smel nihče pregrešiti, mož, kateremu dr. Mahnič ni bil vreden odvezati jermenov na čevljih itd. A to je bilo tedaj, ko je še Gabršček mirno za njegovim hrbtom deloval. Gospod Gabršček naj bi vendar prečital stare „Soče“ da bi se ne kazalo taki luči!

Poverjeništvu „Matice Slovenske“ za kanalski okraj je prevzel odslej gospod Mihael Zega, župan v Kanalu. Kdor želi pristopiti kot nov ud, naj blagovoli upostati naprej letnino.

Za slov. šole v Gorici je prišlo podpisano društvo od 1. avgusta do 30. septembra 1899 sledeče doneske:

Kakor izkazano v „Soči“ št. 62 gl. 2.65, št. 64 gl. 30, št. 72 gl. 16.32. — Reja Janez, gostilničar pri „Golobu“ v Gorici, na saldo ustanovnine 25 gl.; Slov. zveza v Š. Petru od čistega dobička letošnje tombole 100 gl.; Klancič Olga od dobitka pri tomboli v Š. Petru 10 gl.; Pečkar Ivan v Devinu 50 kr.; Žbogar Alojz v Devinu 50 kr.; Keber Anton, vikar v Mavhinji 3. gl. 50 kr.; Muih Jožef, klobučar pri Sv. Luciji 3 gl.; K. I. A. 3. obrok ustanovnine 25 gl.; Hranilnica in posojilnica v Cerknem 20 gl.; Društvo „Edinost“ v Ajdovščini 15 gl. 50 kr.; Ušaj Josip, vikar v Plavah 2 gl.; Somišljeniki kaplana Klanjsčeka ob njegovi odhodnici v Štjak 6 gl. 65 kr.; Neimenovana 50 gl.; Krsnik-Rott Leopoldina, učiteljica v Pevmi, 9 otrok ustanovnine 10 gl.; Grusovin Anton, posestnik v Gorici 10 gl.; Sl. županstvo na Trnovem 1. obrok ustanovnine 20 gl.; Leban Jožef, vodja na Sv. Gori 10 gl.; dr. Fr. Kos, prof. v Gorici 1 gl.; Zamorec pri g. dr. Gregorčiču 7 gl. 88 kr.; Neimenovana oseba 1 gl. 35 kr.; Prestanek II. tečajja stenograf kurza (po g. dr. Tumi). 5 gl.; „Vrhovski“ na račun ustanovnine 5 gl.; Bevk B., vikar v Zapotoku, na saldo ustanovnine 20 gl.; F. Kavš, učitelj v Kalu, nabral na veseli ženitnini dveh parov novo poročenec 5 gl. 90 kr.; kakor izkazano v 8., 9. in 11. št. „Gorice“ 19 gl. 55 kr.; S. B. v Gorici na saldo ustanovnine 50 gl.; Skočir Avgust, kurat v Gradcu, za otroški vrt v Devinu 30 gl., F. S. v. G. 2 gl.; Bežek Viktor za mesec september 2 gl.; dr. F. Kos, c. kr. prof. 3 gl.; Štefan Kinderčev 2 gl.

skupaj 515.30 gl.
Vsled prejšnjih izkazov 5132.79 1/2 „
Do 30. sept. torej došlo 5648.09 1/2 gl.

Zaradi počitnic, in ker je bilo sedaj manj dohodkov, izšel je ta izkaz za avgust in september skupaj (t. j. od 1. avgusta do 30. sept.).

Odslej izdajali bomo izkaze 1. in 16. vsacega meseca, da vstrežemo želji gg. darovalcev.

Ker ima društvo velike stroške za vzdrževanje slov. šol v Gorici, prosimo, naj bi se rodoljubi večkrat spominjali naše revne dece. Doneski naj se odresujejo na društvo „Solski dom.“

Zaupnico je izrazilo starešinstvo v Šempasu drž. poslancu, velečast. dr. Ant. Gregorčiču.

Tečaj za stenografijo je otvorilo društvo „Solski Dom.“ Dalje priredi isto društvo posebne tečaje „za umetno vezenje, za krojno risanje in šivanje oblek“ in pripravljali tečaj za one gojenke orbitne in nadaljevalne šole, ki namerjajo postati „učiteljice ročnih del.“

Okrajna sodnija v Kobaridu je glasom naredbe pravosodnega ministerstva, v uradni „Wiener Zeitung“ objavljene, osnovana.

Slovenski trgovci in obrtniki v Gorici izvolili so na v soboto 30. sept. v „Solskem domu“ vršivšem se zborovanju odsek za pospeševanje obrtnije in trgovine, ki prične v kratkem času svoje velekoristno delo.

Poroka. Minulo sredo poročil se je v tukajšnji stolnici g. Ivan pl. Adamovič s komteso Westphalen Fürstenberg. Veličastna je bila vrsta kočij, v kojih so

sedeli plemenitaši v slikovitih hrvaških in ogrskih nošah. — Med gosti je bil tudi nek princ Massimo iz Rima.

Slovenska mestna šola v Gorici in otročji vrtec v Devinu. Znano je, da je šolska oblatinja dopustila, da je bil svoj čas mestni šolski svet zaukazal vpisovanje slovenskih otrok v nesposobne prostore bivše Katinelijev vojašnice. Pred kratkim pa je ista šolska oblatinja izjavila, da prostori otroškega vrta, katere je ustanovilo društvo Solski dom, niso dovolj primerni in ukazala vrtec zapreti. — Tako se od strani javnih avstrijskih organov deluje v prilog Italijanom.

Osebnosti. Gosp. R. Gruntar iz Kobarida napravil je v Trtu sodni izpit z dobrim uspehom. Č. g. Al. Sonc iz Tomaja je bral v soboto dne 30. sept. novo mašo v nunski cerkvi v Gorici.

Na pripravnicah za srednje šole v Gorici poučuje mesto znanega koroškega nacionalca Moro-ta, ki se je bil od slovenske strani zabranil, g. Fr. Orešec, suplent na tuk. gimnaziji.

Odbor ženskega oddelka društva Solski dom naznanja, da priredi v korist „Sol. doma“ loterijo koncem novembra ali začetkom decembra Srečke se začno v kratkem razprodajati. Darove za dobitke pa sprejema načelnica gospa Avgusta Šantl ali nje namestnica gospa J. Dekleva, Gosposke ulice št. 9. I. n.

Tombola v Podgori se je vršila ob krasnem vremenu in veliki vdeležbi v nedeljo ob 4 1/2 popoldne. Srečk smo prodali: 877 kron 50 vinarjev. Vseh stroškov 514 kron 90 vinarjev. Več dohodkov ko stroškov: 362 kron 60 vinarjev. Činkvino so dobili po osemnajstem klicu Cvetrežnik Stefan, Ferant Anton, Medvešček Jožef in Tronkar Klementina. Tombola pa je dobila po štiridesetem klicu Ivana Lipicer iz Podgore.

Vsem ki so nas podpirali, da se je tombola častno izvršila, ključemo: Bog plačaj!

Krojaška zadruga vrlo dobro napreduje. Ljudi najbolj vleče okolnost, da ni pogajanja ali po domače *glihanja*. Tukaj je vsakdo lahko gotov, da ga ne sleparijo. Pošteno blago in poštena cena! Zdaj bi bilo nujno potrebno, da bi k zadrugi pristopili še novi udje, ker zadruga nujno potrebuje kapitala. Kdor je vzel samo en delež, naj vzame dva, tri itd., kakor mu sredstva dopuščajo. Rojaki, vzdravimo se!

Nemški ne znajo. „Slovensko katoliško delavsko društvo“ je poslalo letos več dopisov in prošenj na ministerstvo in namestništvo. Vse prošnje smo pisali v slovenskem jeziku in vselej dobili odgovor tudi v slovenskem jeziku. Eno samo prošnjo smo pisali na pravosodno ministerstvu v nemškem jeziku, pa nismo dobili nobenega odgovora in ga tudi več ne pričakujemo. Prav je tako! Učimo se vselej in povsod uradovati v milem slovenskem jeziku. Na ta način se bodo odprle našim rojakom nove službe pri ministerstvih, pri namestništvu, glavarstvu, pri sodnijah itd.

Povozil je 4. d. m. po noči poštni vlak med postojama Kilovče in Ilir. Bistrico čuvaja Fr. Mrharja, ki je kmalu na to umrl.

Ponesrečila se je v Stračicah uslužbenka ondotne tovarne, delavka Mikelin iz Vidma. Prišla je v približno dotiko s strojem, ki ji je prizadel precej poškodb. — Morali so jo prenesti v bolnico, kjer so ji napravili 18 šivov.

Kriza v tržaškem mestnem zboru. Tržaški mestni zbor je oddajal službo vodje mestnih uradov. Za to mesto sta bila dva kandidata. Županov kandidat je bil dr. Artico, kandidat večine mestnega zastopa pa dr. Boccardi. Župan je pred volitvijo izjavil, da mora biti volja uradov zanesljiva oseba, ter da odloži županstvo, ako ne bo izvoljen dr. Artico. Pri volitvi je dobil dr. Artico 28, dr. Boccardi 24 glasov. Židje so torej s svojim kandidatom pogoreli. Vsled tega je večina mestne delegacije odločila mandate. Olistopila sta tudi oba podžupana. Župan je mirno razpisal nove volitve v mestno delegacijo. Oblastni židje so dobili po krivih nosovih, a vsa stvar se najbrže po stari navadi poravnava.

Visoka starost. Nek ruski list poroča, da žive v neki vasi trije bratje Kovalenko, ki so skupaj 350 let stari. Najstarejši ima 120 let, drugi 118 in tretji 112. Vsi trije so se trdni in zdravi.

Dijaškega lista „Zore“ upravnik se je vrnil s počitnic. Uljudno prosi, da blagovolijo gg. naročniki lista nemadoma poravnati zaostala naročnina za l. 1899. Prva številka letnika 1899-1900 izide koncem oktobra. Istemu upravniku se tudi lahko pošlje evetavalno starešnina za akademično društvo „Danica.“ Naslov

upravnika: B. Remeč, Dunaj, XVIII. Theresiengasse 38, III.

Potres je bil v vilajetu Aidin v Mali Aziji ter je porušil blizu 13.000 hiš; mrtvih je nad 700 oseb.

Imovit berač. V neki tržaški krémi so prijeli starčka — berača, ki je nadlegoval goste. Na komisarijatu so našli pri njem tudi prepis oporoke, s katero prepušča svojemu vnuku hišo in razna zemljišča. Beraču so preskrbeli brezplačno stanovanje v zaporu.

Darove za družbo sv. Cirila in Metoda so od 18. avgusta do 15. septembra t. l. pošiljali č. gg.: Nadučitelj Josip Žirovnik nabirko bogoslovca J. Drašček ob g. Kunšičevi novi maši v Gorijah 17 gl. 90 kr.; Martin Medved iz Laporij zbirko ob Cencevem pogrebu zbranih duhovnikov za mutsko šolo 10 gl.; škofjeloška podružnica za l. 1899 32 gl.; kapelan v Poličanah Fran Cerjak 5 gl. za šolo na Muti; Ivan Dimnik iz Trbovelj pokoro za zopernarodne grehe gospoda N. 5 gl.; ormoški kapelan Fr. Gartner s primicije g. Antona Kociper v Litmerku 7 gl. 10 kr. za mutsko šolo; korni vikarij v Mariboru Josip Cerjak 76 gl. za šolo na Muti — nabirali pa so to imenovano svoto: Vinko Poljanec 54 K, J. Somrek 25 K, V. Cerjak 18 K, Mandlišek 5 K; po 5 K so k onemu znesku darovali udeležniki župnijskega izpita v Mariboru: V. Cerjak, A. Cestnik, V. Hribernik, L. Hudovernik, P. Gregorec, A. Novak, A. Podvinski, V. Sigl, Fr. Višnar in J. Weixl; deželnosodni svetnik dr. Gestrin poleg svoje letnine še 1 gl.; podružnica na Vranskem 50 gl.; besniški kurat, Fr. Seraf. Pokoren 5 gl.; besniška hranilnica in posojilnica 5 gl.; Ante Beg pri omizji rožnodolinskih in celjskih rodoljubkinj in rodoljubov 4 gl. Franica Tušescova v veseli družbi v Žicah pri Konjicah 1 gl. 10 kr.; vitanjski kapelan Fran Trop na shodu pri Slapniku ob Vitanzu za šolo na Muti 16 gl.; učiteljica Lojzika Freuensfeldova v veseli družbi pri sv. Marjeti ob Halozah 7 gl. 50 kr. — Ko domorodno zahvalo izrekam vsem č. darovalcem, tega kakor opozarjam, kako uprav štajerske sestre in brate bodri naša prihodnja šola na Muti. Živela mutska šola in Vi, Slovenci — naprej!

Provestnik družbi sv. Cirila in Metoda v Ljubljani.

Največje orglje imajo sedaj v mestni dvorani v Sydneyu. Veljajo 150.000 gl., delali so jih tri leta. Orglje imajo pet klaviatur, 143 registrov in od 8 do 9 tisoč pšalk, od teh je najdaljša 64 čevljev. Orglje obsegajo prostora 8520 kvadr. čevljev ter jih goni plinov motor, močan za osem konjskih sil. Dvorana ima prostora za 6000 ljudi.

Naučen pes. Nek Anglež piše, da se je mudil dalje časa v Parizu, in od tam pripoveduje to-le dogodbico: Vsaki-krat, kadar sem šel čez most Saint Pères vrgel se mi je umazan, velik pes pod noge ter mi onesnažil čevlje. Nato pa se je kmalu prikazal snažitelj čevljev ter se ponudil, da mi očedi čevlje. Prvikrat nsem pazil na to, a ko se je to večkrat zgodelo, sem opozorjen spoznal, da je pes na to naučen od snažitelja čevljev in sicer tako, da se za umazane čevlje revnih ljudi ni menil, le na svetle čevlje gosposkih ljudi je prežal.

Luccheni Konzul Zedinjenih držav v Genevi poroča v „Strand Magazine“ sledeče podrobnosti o morilcu Luccheniju: Morilec ni v podzemskem zaporu, temveč v navadni celici, toda čisto osamljen. Osamljenje in tišina, ki vlada krog njega, ga muči hujše, kakor da bi ga obsodili na smrt. Kaže se mu obupno življenje vsej svoji grozi. Prej brezdelan anarhist mora sedaj od 6 jutraj do 6. zvečer pridno delati, a salu svojega dela ne uživa nikoli. Ni čula, da se torej kesa svojega zločina. Že po šestih tednih je priznal svojemu duhovniku, da je bil ves njegov cinizem pri preiskavi le umeten, da je že tri ure po storjenem umoru obžaloval svoj zlodejstvo. Izpovedal je tudi, da ima sokrivce, in najbrže bode vse naznanil.

Kako sedimc v železničnem vozu? Ne nagni se skozi okno, da bi gledal naravnost ven, ker se prehitro mejujejo predmeti in se očesni kot vedno preminja kar draži živce. Vse di se tako, da gledaš nazaj, ker pri takem sedenju oko mirneje vživa razgled!

Židovski uradniki pri ruskih državnih železnicah so vsi odpušteni iz službe.

Občinsko socijalno delo. Mesto Ulm na Bavarskem je mestnim delavcem ustanovilo posebno blagajno za starost in bolezen. Rente znašajo letnih 220—450 mark. Pravico do rent imajo delavci po 10 letnem službovanju; starostna renta

se dovoljuje po izpolnjenem 65. letu. Od delavcev se ne zahtevajo nikakoli doneski za to blagajno. Gotovo človekoljubno delo.

Novi sablje, s kojimi more vojak tudi streljati, so izumili Francozi.

Kurz za ruščino se je odprl v Ljubljani. Pouk je prevzel brezplačno ljubljanski zdravnik g. L. Jenko.

Slovenske zavarovalnice. Ljubljanski „Slov. List“ je vprožil misel o slovenski zavarovalnici zoper ogenj, pri kateri naj se v prvi vrsti zavarujejo vsa cerkvena poslopja na Slovenskem. — V kratkem se bo vršilo zborovanje glede ustanovitve. Če se pomisli, da je nemalo cerkvenih poslopj na Slovenskem zavarovanih pri „Slaviji“, koje zastopnik je tisti Hribar, ki je glavni delničar pri „Slov. Narodu“ in ki je sodelježen potemtakem greha, da se rodoljubna duhovščina tako podlo mrevari v tem ostudnem listu slovenska inteligence, potem je ta korak gotovo umesten in ga je naj toplej pozdravljati.

Predsednikom tržaskega nadsodišča je imenovan mesto Kindingerja, ki je postal pravosodni minister, dr. Gertscher, dosednji predsednik nadsodišča v Zari. „Information“ meni, da je to imenovanje izzivanje Slovencev.

Žalosten pogreb. Kakor poroča „Voss. Ztg.“ iz Bruselja, bil je v vasi Montbliart žalosten mrtiški sprevid. Zaprtil je belgijsko vas Montbliart ob francoski meji mrtiški sprevid. Pogrebi in vsi sprevidniki bili so jako žalostni. Umrli je zahteval baje v oporoki, da ga pokopljejo na Francoskem, kjer je bil rojen. Jokajoč in glasno stokajoč je prekoračil sprevid mejo. Tu pridejo francoski colnarji nasproti in zahtevajo, da odpro krsto. Žalostni pogrebi se branijo na vsi moč proti tej zahtevi. Toda colnarji ostanejo pri svoji zahtevi, zlasti, ker so videli, da je nekaj sprevidnikov peté odneslo. **Le-ti**, ki so bili obdani od colnarjev, so morali ostati. Zacinjeno krsto ali „trugo“ so položili na tla in jo odprli. Bila je do vrha polna bruseljskih čipk ali „špic“. — Tako so hoteli utihotapiti čez mejo dragoceno in z visokim davkom obloženo blago. Seveda se je žalostni pogrebi še zvečala, ko so jih prijeli in jim blago odvzeli.

Kdo vlada na Primorskem? Za minolo nedeljo je bilo napovedano birmovanje v Piranu. Že nekaj dni preje so se širile govornice, da piranski lahoni pripravljajo demonstracije ob prihodu tržaskega škofa mons. Sterka. In zakaj? Tržaski „Piccolo“ pripoveduje, da je piranski žup. s propovednice naznanil sv. birmo, ob jednem pa dostavil, da bode ob tej priliki mil. škof posvetil dva nova slovenska duhovnika. Po vsem lahonskem gnezdu se je raznesel glas o dveh slovenskih novomašnikih in to je bil baje povod agitaciji za demonstracije. Piranski župnik in dva kanonika pa sta se v soboto odpeljala v Trst ter škofu pojasnila razmere. Vsled tega je birmovanje v Piranu izostalo. Vsa stvar se nam zdi skoraj naverjetna. A če je vse to res, potem res moramo zopet vprašati: Ali smo sploh še v Avstriji, ali ima laška, izdajatska klika res že neomejeno oblast? To je že škandal!

Francoski delavci pri papežu Pri vsprejemu kakih 1500 francoskih delavcev izrazil se je sivolasi Leon XIII. nekako tako-le: Naša najsrečnejša želja je, pokazati, da je cerkev res prava mati narode, ker le ona zamore pri različ-

nosti stanovskih interesov socijalni ved vzdržavati in vže tu, — kolikor možno, — narode osrečevati. Da bote v resnici krščanski delavci, držite se besedij in vzgleda, kako je Kristus zmotene zopet k sebi privedel. Tako nam bote v naših sivih letih v veselje in tolažbo.“ Papeža, ki je kljub starosti vrlo zdrav, so delavci-romarji navdušeno aklamirali.

Kaj črni — „mrtva roka“? Na zadnjem občnem zboru nemških katoliških društev v Nisu razkril je nek dr. Wertmann dejstvo, da na Nemškem 30.000 usmiljenih bratov in sester v tisoč bolnicah streže do pol milijona bolnikov! Na Francoskem streže 3400 usmiljenk dan in noč v 208 samostanih do 25 tisoč starčkov in stark. Potrebščine za te zavode, ki gotovo niso majhne, pokrivajo usmiljenke iz milih darov, ki jih naberejo od hiše po hiše. Po 16 do 24 ur na dan prebijejo pri bolnikih, ne da bi pričakovale plačila za trud, žrtvuje svoje zdravje, svoj čas in večkrat lastno svoje življenje. — Zanimivo je, seznaniti se z rezultati neke zdravniške preiskave glede dolgotrajne življenja teh požrtvovalnih, blagih bitij. Doktor Cornet, nek francoski zdravnik, zračunil je, da večina usmiljenk umre v povprečno 36 letih, dve tretjini jih zbolijo na jetiki, ena tretjina na vročnici, čeprav se, kakor splošno znano, vzprejemajo v red samo zdrave kandidatkinje. Potem pa naj očitajo brezversko-liberalni fraizerji, da so samostani zavetišča lenuštva in brezdelja! Da, ne z mazanjem potrpežljivega papirja, ampak z dejanjem, kažejo ti redovi svoje delo in ljubezen do človeštva!

Bankovcev sežgali so te dni pri avstro-ogrski banki v vrednosti 21.500.000 gl. Znano je namreč, da se od časa do časa pri tem zavodu ob priliki občnega zbora vsi iz prometa potegujeni in ob vrednost prišli denarni papirji slovesno sežgo. Isto se je zgodilo tudi te dni z gori omenjenimi papirji.

Ali je res katolicizem v Avstriji „vogelfrei“, prašali smo se nehote, ko smo čitali neke sledeče slučaj: Nek grajščak Humbert, po veri protestant, je cerkev sv. Jerja v fari Kindberg v Mürtzthalu, do ktere se je lastil lastniško pravico, prepustil protestantom v opravljanje službe božje. Finančna prokuratura tožila je imenom župnika radi motenja posesti. Okrajno sodišče pa je tožbo — zavrnilo! 8 sto let opravljala se je v nepominani cerkvi služba božja v katoliškem obredu. Zdaj pa naj bi vsled namišljenih pravic katolikom sovražnega grajščaka do te hiše božje le-ta zapadla protestantom? In vendar člen 15 drž. tem. zak. od dne 21. decembra 1867 tako jasno določa, da mora vsaka postavno priznana cerkev ali verska družba stati v posesti in vžitku svojih v službo božjo odločenih prostorov.“ Da, pač daleč smo že prišli v naši Avstriji!

Otrok v smrti nevarnosti. 2 letni sinček uradnika Vlaha zašel je na v bližini se nahajajočo železnično progo postaje Svatonoviške na Gorenje Avstrijskem ter se tam, ne da bi ga kdo opazil, igral s kamenčki, ko je kmalu na to pripihal v postajo osebni vlak. V zadnjem hipu opazil je otroka vlakovodja, toda bilo je že prepozno in vlaka ni mogel vstaviti več. Vlak je sunil otroka k tlem, in ne, da bi se zganilo, ležalo je dete na tleh. In glej čudo, ostalo je, potem ko je ves vlak vozil čez malo telesce, nepoškodovano! Dobil je le par neznatnih prask.

Mirodilnica (drogerija)

u Tržni ulici v poslop. okrož. sodišča je bogato založena

z blagom najboljše vrste

ter more na drobno in debelo po skromnih cenah postreči kmetovalcem in obrtnikom, gospodarjem in gospodinjam in vsem zasebnikom, ki potrebujejo mirodilniškega blaga.

Posebno se priporočajo cerkvenim oblastim, županstvom uradom, šolskim vodstvom, društvom, javnim in priv. zavodom, tvornicam, mojstrom, trgovcem, živinozdravnikom, pirotehnikom i. d. Priporočamo zlasti barve suhe in oljnate, aniline in lesno barvila za obleke, bronz; pokosti (lake), sušilo, kit, zamazko, vrtlič, razne krede, tni cement portlandski, čopiče, ščetki oteruče za noge, šablone zamaške, gobe, milo; sveče, užigalnice, petrolej; najfinje žveplo in bakreni vitrijol; cevi in druge reči, iz kavčuka (gumose); razne soli, zdravilna zelišča, mineralne vode cedike (gume), cerkveno kadilo in kot primeso dišeči storaks; razna č. stila, gladila in č. odšeece blago (parfumerije); potrebščine za fotografijo itd.

Anton Obidič,

čevljar

v Semeniški ulici št. 4

v Gorici,

priporoča se

za raznovrstna naročila po meri za gospe in gospode.

Naročila se izvršujejo hitro

Priporoča dalje tudi svojo zalogo

Anton Pečenko

Vrtna ulica 8 — GORICA — Via Giardino 8

priporoča

pristna bela in črna vina iz vipavskih furlanskih,

briskih, dalmatinskih in isterskih vinogradov.

Dostavlja na dom in razpošilja po železnici na vse kraje avstro-ogerske monarhije v sodih od 56 litrov naprej. Na zahtevo pošilja tudi uzorce.

Cene zmerne. Postrežba poštena.

Anton Kuštrin

v gosposki ulici št. 23, v hiši g. dr. Lisjaka,

priporoča častiti duhovščini in slavnemu občinstvu v mestu in na deželi svojo trgovino raznih potrebščin n. pr.: kavo: Santos, Sandomingo, Java, Cejlon, Portoriko in druge. — Olja: Lucca, St. Angelo, Korfu, istersko in dalmatinsko. — Petrolij v zaboju. — Sladkor razne vrste. — Moko številko 0, 1, 2, 3, 4, 5. — Več vrst rajza. — Milisveče prve in druge vrste, namreč po 1/2 kila in od 1 funta.

Razpošilja blago na vse kraje. — Cena primerna. — Postrežba točna.

NOVA ZALOGA.

1. Mošnički za denar od 10 kr. navzgor, listnice (Briefaschen), tabačnice, žepnice za smodke in svalčice (cigarete).
2. Žepni nožiči od 15 kr. navzgor.
3. Umetnih cvetlic obstojni deli in svilen papir.
4. Pergamenten papir za zavijanje masla, pravi po 70 in 90 kr. kil.
5. Sv. podobice, tudi s slovenskim napisom v polah in prirezane, 100 od 30 kr. navzgor.
6. Vpisovalne knjige raznovrstne velikosti in debelosti od 4 kr. do 12 gl. komad.
7. Molitveniki (mašne knjige) od 12 kr. do 4 gl. komad.

Sicer pa so v zalogi raznovrstne pisarniške in šolske potrebščine po tekmovalnih (konkurenčnih) cenah.

Za naročila priporoča se najuljudneje

G. LIKAR.

Gorica, dne izdanega lista.

„KROJASKA ZADRUGA“

vpisana zadruga z omejeno zavezo

v GORICI

Gosposka ulica št. 7

VELIKA ZALOGA

vsakorstnega manufakturnega blaga za ženske in moške obleke, za vsak stan in vsak letni čas,

v naj večji izber

Kakor: sukno, platno, prtenino, Chiffon, oksfort, srovice, vsakovrstne preproge, zaresse, namizne prte; nadalje vsakovrstno perilo; srajce Jäger itd. itd.

VSE PO NAJNJIŽIH CENAH.

Cene so stalne brez pogajanja.

Teodor Slabanja

srebrar

ulica Morelli 12. — GORICA, — ulica Morelli 12

uljudno priporoča ve leč. duhovščini svojo znano dalavnico za napravljanje novih in ponavljanje starih cerkvenih posod in orodij kakor tudi strelovode najboljših iznajdeb po najnižjih cenah, da se ne boji konkurence.

Da si pa morejo tudi bolj revne cerkve naročiti cerkvenega kovinskega brega, olajšuje jim to zgoraj omeneni s tem, da jim je pripravljati blago, ako mu potem to izplačujejo na obroke. Obroke si pa preč. p. n. gospod naročevalec sam lahko določi.

Pošilja vsako blago poštnine prosto!

Rasglas.

S privoljenjem c. kr. namestništva v Trstu otvorijo se v Cerknem štirje novi živinski semnji in sicer:

1. Sredpostni pondeljek, ako je ta praznik, en dan kasneje.
2. Dne 23. aprila; ako je pa ta dan praznik, en dan pozneje.
3. Dne 14. septembra; ako je ta dan praznik, en dan kasneje.
4. Dne 4. novembra; ako je pa praznik, potem pa drugi dan.

Prvi semenj otvori se že v tekočem letu dne 4. novembra.

Opozarjamo živinorejce in živinske kupce na novo vpeljane živinske semnje.

Županstvo v Cerknem na Gorškem.

dne 14. septembra 1899.

A. Kosmač.
župan

mazila; vrepase za kilo, obveze in drugo kirurško opravilo, pogača za pse; toaletno milo in drugo č. odšeece blago (parfumerije); potrebščine za fotografijo itd.